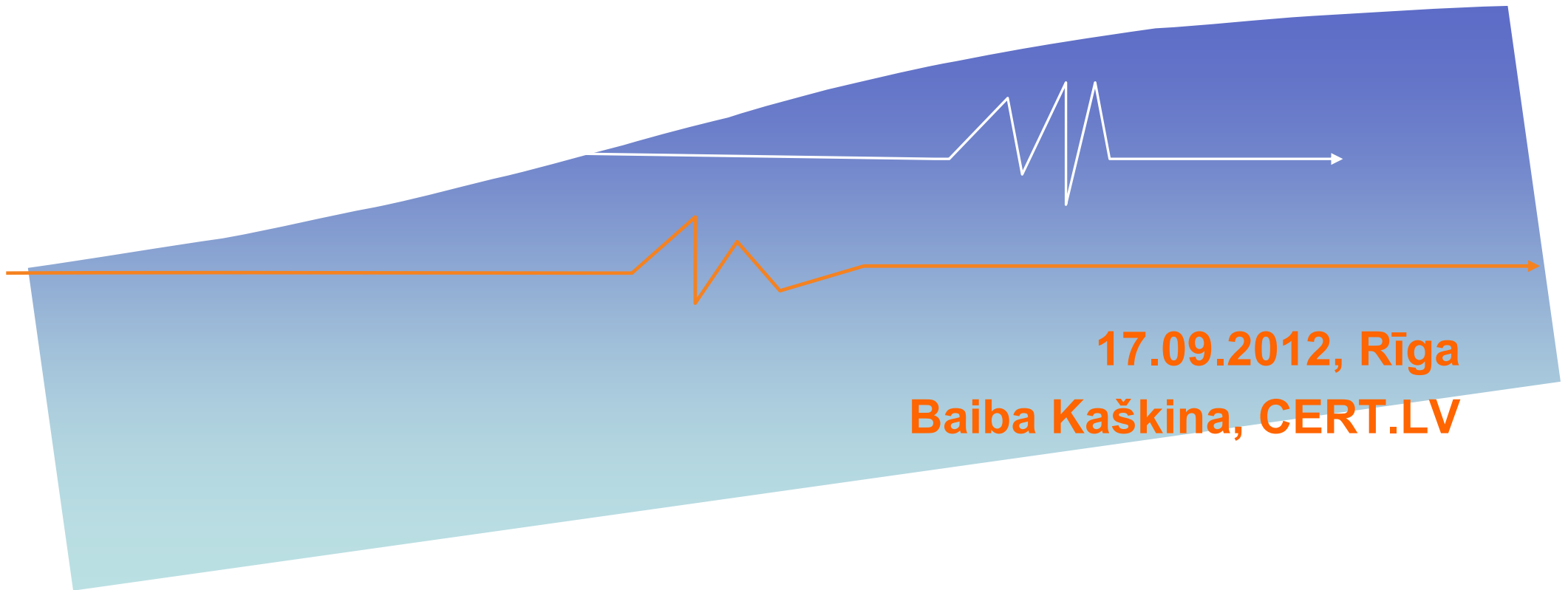

Drošība caur sadarbību – IT drošības likums, CERT.LV, citi spēlētāji

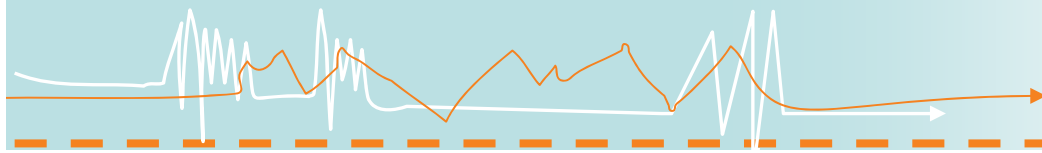

17.09.2012, Rīga

Baiba Kaškina, CERT.LV

Saturs

- Informācijas tehnoloģiju drošības likums
  - Par CERT.LV
  - Pienākumi Valsts un pašvaldību iestādēm
  - Pienākumi Elektronisko sakaru komersantiem
  - Aktuālā situācija Latvijā
  - Padomi un palīdzība
  - Nākotne
-

CERT.LV

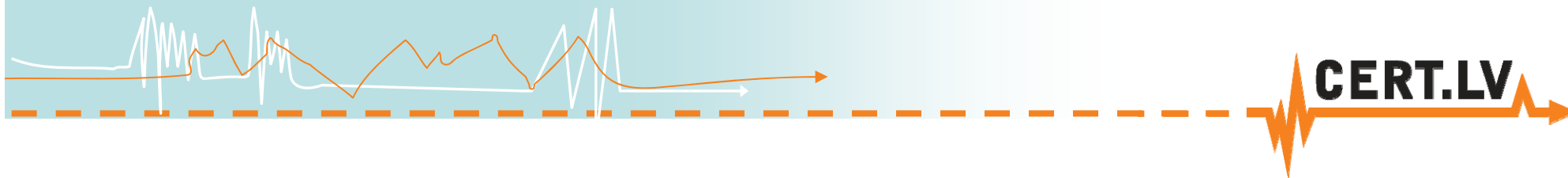

Informācijas tehnoloģiju drošības likums

IT drošības likums

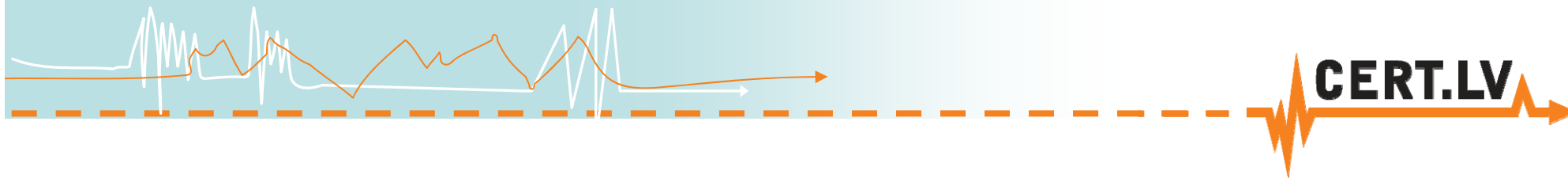
- Pieņemts Saeimā 2010.gada 28.oktobrī
- Stājas spēkā 2011.gada 1.februārī
- Nosaka CERT.LV izveides kārtību
- Saistītie MK noteikumi
  - Kritiskās infrastruktūras drošības pasākumu plānošanu (spēkā no 2011.gada 1.februāra)
  - Elektronisko sakaru tīkla nepārtrauktas darbības nodrošināšanu (spēkā no 2011.gada 1.maija)
- Nosaka Nacionālās informācijas tehnoloģiju drošības padomes izveidi

Mērķis

Uzlabet IT drošības
līmeni Latvijā

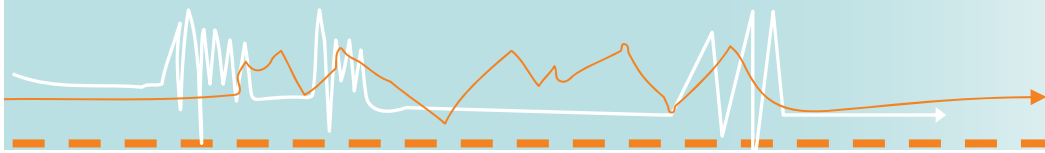

Izveidota

Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERT.LV

Nosaka galvenos

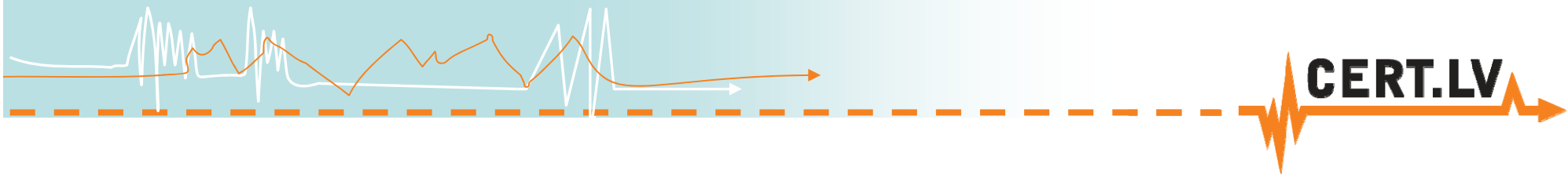
Pienākumus un tiesības:

- CERT.LV

Pienākumus:

- Valsts un pašvaldību institūcijām
- Elektronisko sakaru komersantiem

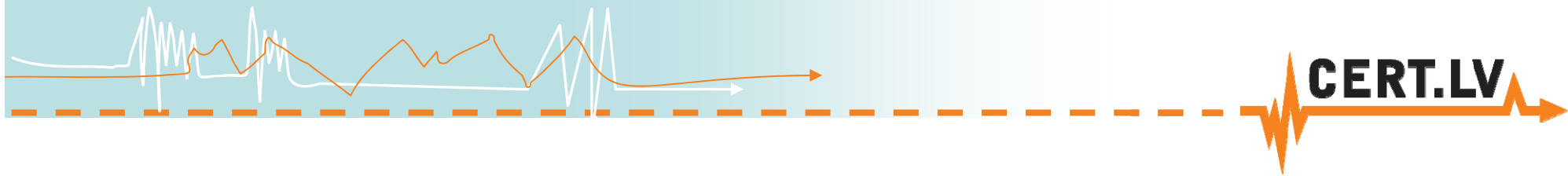

Par CERT.LV

CERT.LV

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija
- Misija: “Veicināt IT drošību Latvijā”

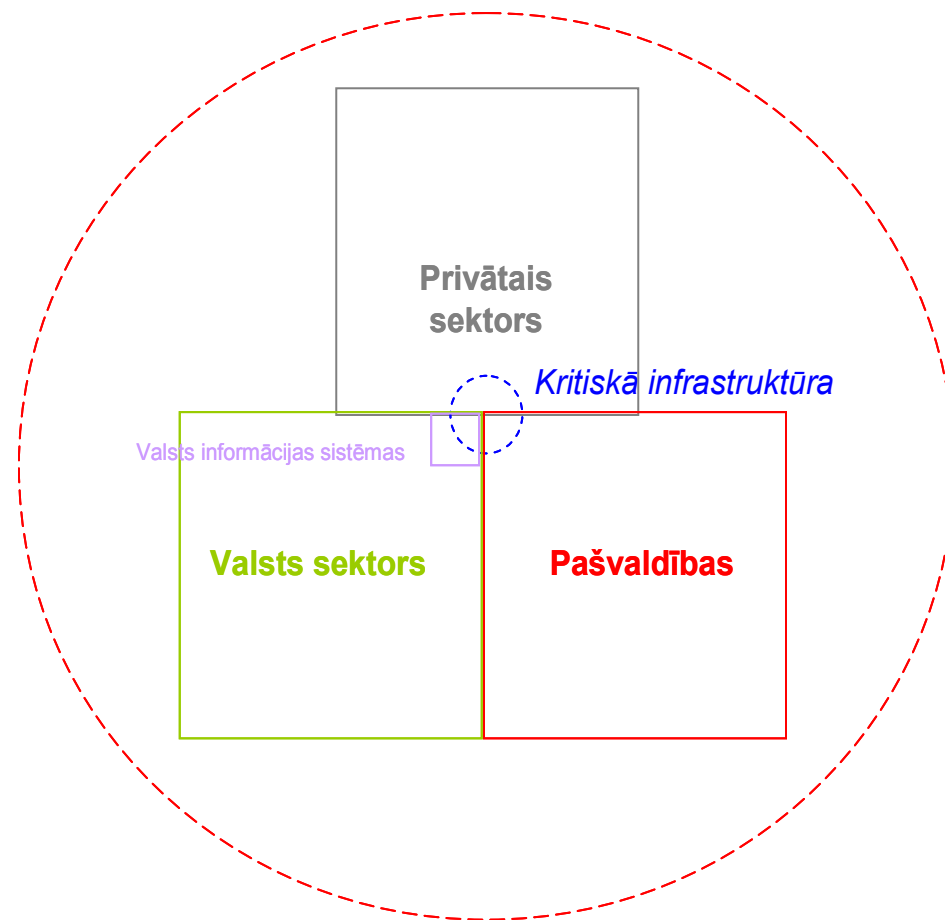
CERT.LV

- Darbojas saskaņā ar “Informācijas tehnoloģiju drošības likumu” kopš 2011.gada 1.februāra
- Darbības uzdevumi un tiesības tiek deleģētas Latvijas Universitātes aģentūrai “Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts”
- Finansēta no valsts budžeta
- Visi pakalpojumi ir bezmaksas

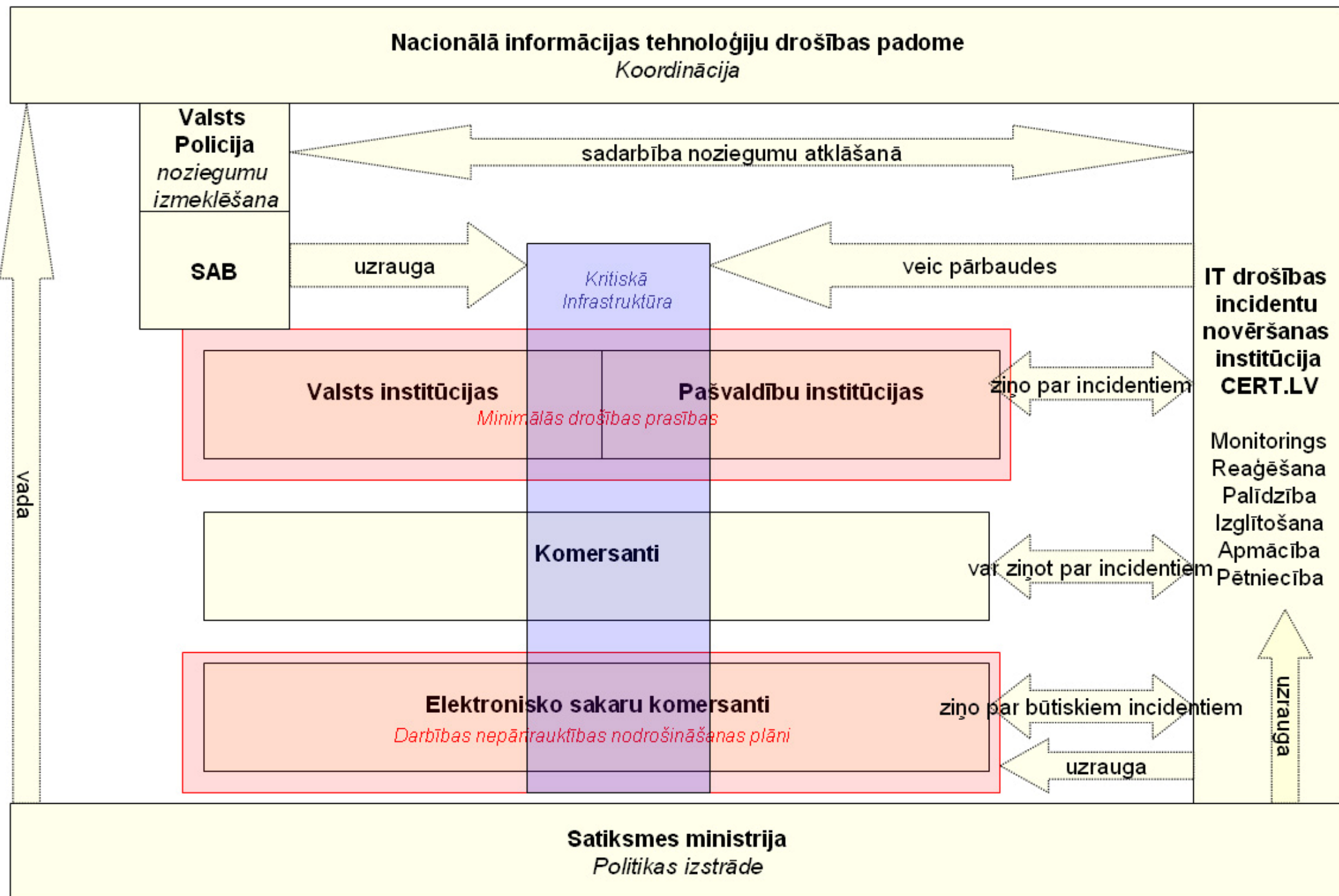
CERT.LV galvenie uzdevumi

- Uzturēt vienotu elektroniskās informācijas telpā notiekošo darbību atainojumu
- Uzturēt sabiedrībai pieejamā veidā atbilstoši aktuālajiem apdraudējumiem izstrādātas rekomendācijas par aktuālo IT risku novēršanu
- Sniegt atbalstu IT drošības incidenta novēršanā vai koordinēt to novēršanu
- Veikt pētniecisko darbu, organizēt izglītojošus pasākumus, apmācību un mācības IT drošības jomā
- Sadarboties ar drošību sargājošām iestādēm
- Sadarboties ar starptautiski atzītām IT drošības incidentu novēršanas institūcijām

CERT.LV kopiena

Latvijas IT drošības sistēmas atainojums – būtiskākie elementi

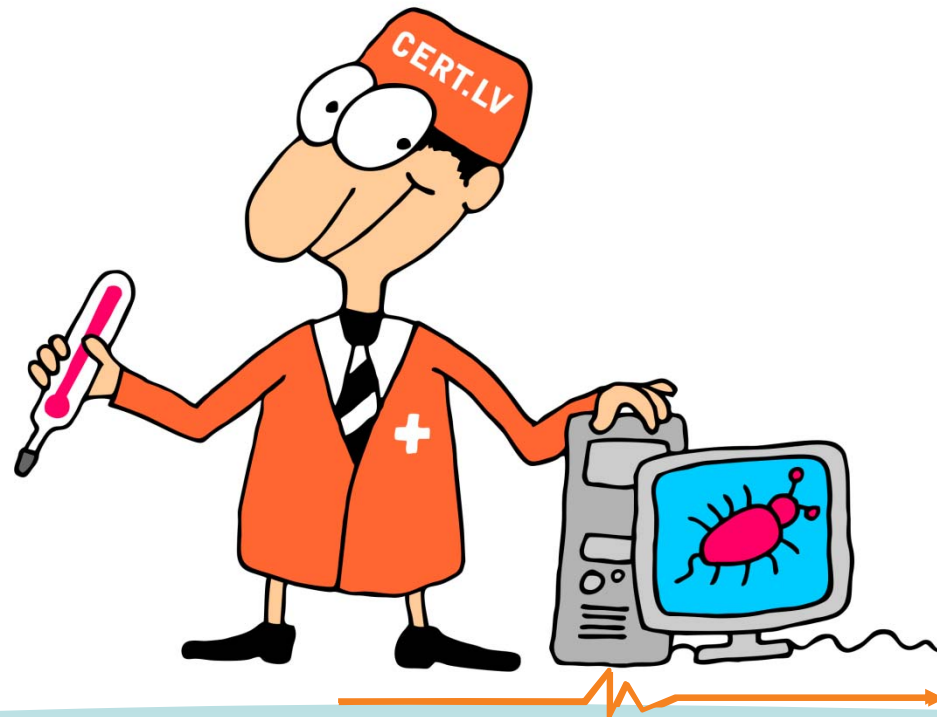

CERT.LV sadarbības

- Valsts un pašvaldību iestādes
- IT Kritiskā infrastruktūra
- Privātais sektors
  - Elektronisko sakaru komersanti
  - Finanšu sektors
- Nevalstiskās organizācijas
- NBS
- Starptautiskie partneri
  - NATO, ENISA
  - Citu valstu līdzīgas institūcijas

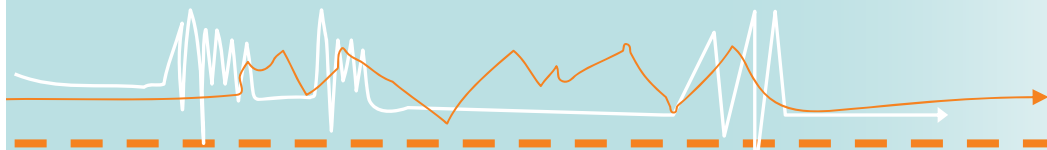
Kas ir CERT.LV?

- “Ģimenes ārsts” un “ugunsdzēsējs” e-vidē

Pienākumi valsts un pašvaldību institūcijām

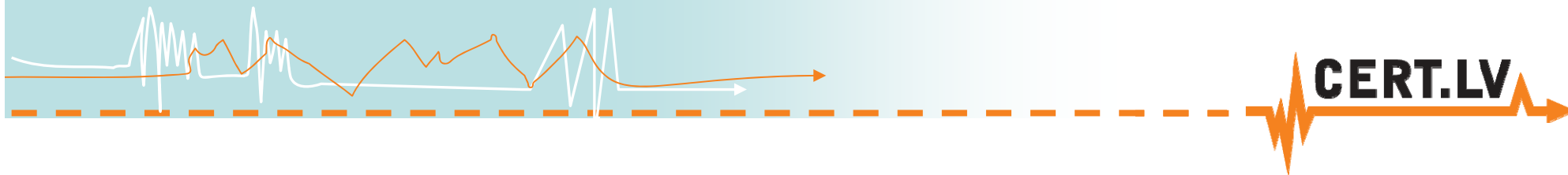

Valsts un pašvaldību institūciju pienākumi

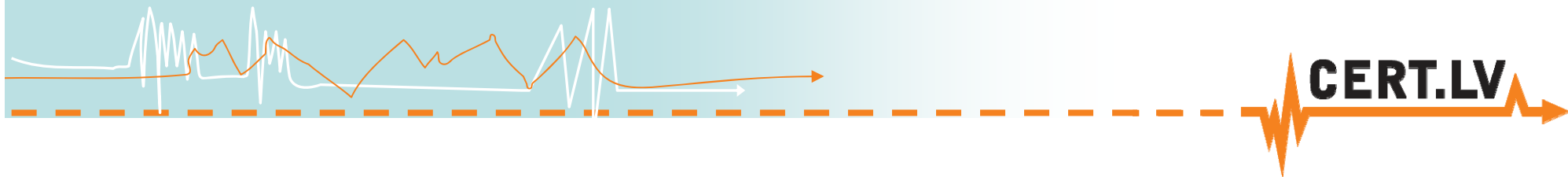
- Noteikt atbildīgo personu, kura īsteno IT drošības pārvaldību
- Organizēt institūcijas IT drošības pārvaldību
- Informēt CERT.LV incidenta gadījumā
- Ne retāk kā reizi gadā veikt IT drošības pārbaudi un atbilstoši tās rezultātiem organizēt atklāto trūkumu novēršanu
- Apmeklēt CERT.LV organizētu apmācību IT drošības jautājumos
- Veikt darbinieku instruktāžu IT drošības jautājumos

Pienākumi elektronisko sakaru komersantiem

Elektronisko sakaru komersantu pienākumi

- Nodrošināt maksimāli iespējamo pakalpojumu sniegšanas nepārtrauktību
- Iesniegt CERT.LV Rīcības plānus
- Informēt CERT.LV būtisku incidenta gadījumā
- Sniegt CERT.LV pieprasīto informāciju saistībā ar incidentiem
- Pēc CERT.LV pieprasījuma slēgt galalietotājam piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

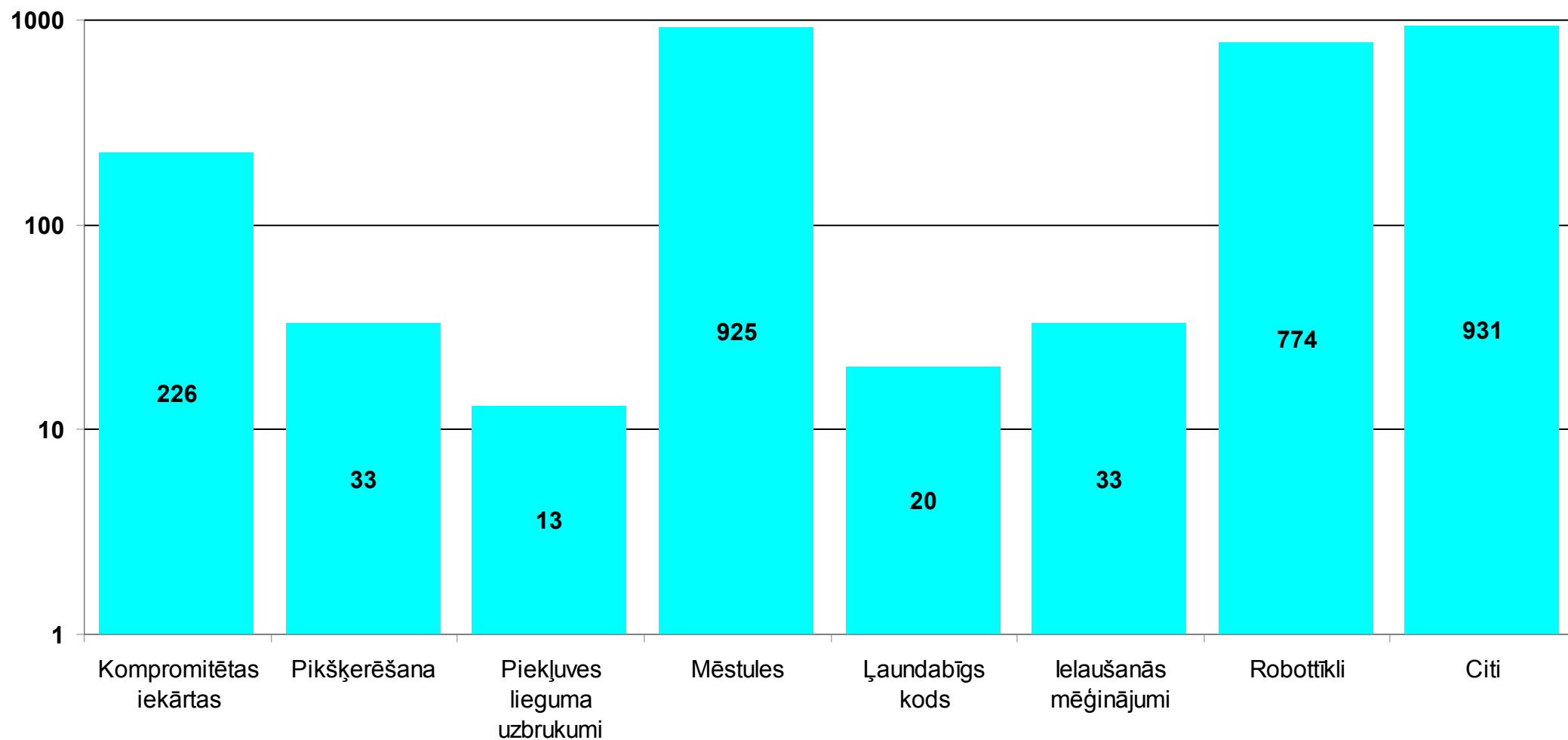
Aktuālā situācija Latvijā

Aktuālā situācija

- Milzīgs skaits incidentu ziņojumu katru dienu
- Augstas un zemas prioritātes incidenti
- Sadarbība ar IPS

Datorvīrusi un ļaunprātīga koda programmas

CERT reģistrētie augstas prioritātes incidenti: 2012.gada 1.janvāris - 31.augusts

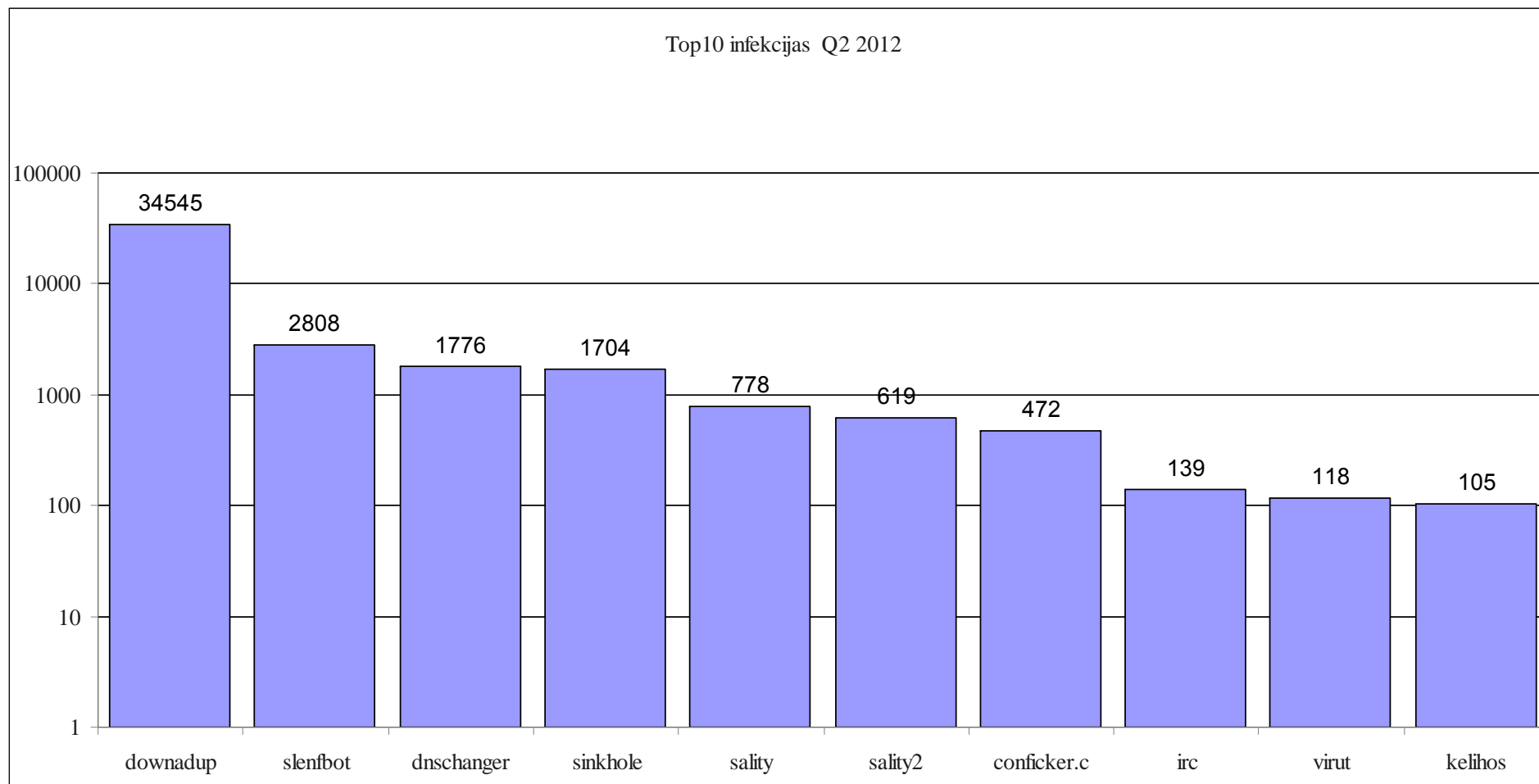

Mūsdienu pasaule 60 sekundēs

Zemas prioritātes incidenti – 2.ceturksnis – 43489

Infekciju TOP10

Atbildīgs interneta pakalpojumu sniedzējs

ATBILDĪGS INTERNETA PAKALPOJUMU SNIEDZĒJS ir kvalitātes zīme, kuru var saņemt Elektronisko sakaru pakalpojumu komersants, kurš:

- Sadarbojas ar CERT.LV un informē gala lietotājus par to, ka viņu datori ir inficēti ar kādu no datorvīrusiem un kļuvuši par robotu tīklu sastāvdaļu,
- Sadarbojas ar Net-Safe Latvia Drošāka interneta centru, lai nodrošinātu iespējami ātru nelegālā satura (bērnu pornogrāfijas) izņemšanu no publiskas aprites internetā,
- Pēc klientu pieprasījuma nodrošina bezmaksas interneta satura filtru uzstādīšanu atbilstoši Elektronisko sakaru likumam.

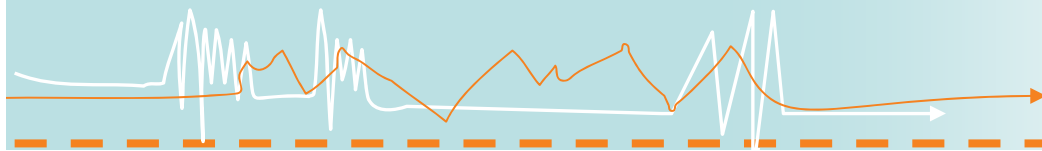

Aktuālā situācija

- Robotu tīklos esošo datoru skaits joprojām liels
- Inficēšanās caur pārlūkprogrammām
- Serveru uzlaušanas, pikšķerēšana, piekļuves liegšanas uzbrukumi
- Uzbrukumi sociāli jutīgos brīžos
- Ļaundabīgās programmatūras izplatīšana

Draudi

- Politiskās situācijas saasinājumi
- Mērķētie uzbrukumi
- Ļaunatūras izplatīšana no uzlauztajām lapām
- Pikšķerēšanas un citu uzbrukumu ticamības palielināšanās

CERT.LV

Padomi un palīdzība

CERT.LV piedāvā

- Palīdzību incidentu risināšanā
- Piemēru darbinieku apmācības programmai
- Piemērus IT drošības dokumentiem
- Informāciju par inficētām IP adresēm un incidentiem
- Reģionālos seminārus

Noderīgi

- Incidenta gadījumā – sadarbība ar CERT.LV
- Pieaugušo izglītošanas portāls www.esidross.lv
- www.atveries.lv – brīvā programmatūra
- www.botfrei.de – datoru pārbaudīšana

Tēmas

- Ap un par drošību (32)
- Darbā (19)
- Ieteikumu lāde (31)
- Mājās (30)
- Notikumi pasaulē (2)
- Pasākumi un notikumi (7)
- Publiskās vietās (20)
- Raksti (1)

Saišu lenta

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERT.LV
- LR Satiksmes ministrija
- LV CSIRT iniciatīva
- Net-Safe Latvia Drošāka interneta centrs

Publikāciju kalendārs

septembris 2012						
P	O	T	C	P	S	Sv
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
« Aug						

Ko ļaundaris var iegūt no uzlauzta datora?

Par spīti tam, ka mūsdienās dators ir viena no galvenajām informācijas uzglabāšanas vietām, daudzi tomēr izvairās nepievērst gana lielu uzmanību...

AKTUĀLIE RAKSTI

Yahoo uzlauzts – publiskoti neskaitāmi lietotājvārdi un paroles

Kārtējā situācija, kad pierādās, ka personiskā informācija internetā gandrīz nekad nav pilnīgā drošībā. Jūlija sākumā kāda hakera forumā tika publiskotas...

Surogātpasts jeb spams

Surogātpasts jeb spams ir parasti nevēlams e-pasts, kas tiek izsūtīts masveidā ar mērķi reklamēt kādu preci vai pakalpojumu. Bieži rodas...

Laipni lūdzam mājaslapā

ESI DROŠS!

Šī mājaslapa ir paredzēta ikvienam, kurš rūpējas par sava datora drošību un savu drošību internetā. Mājas lapu uztur Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija (CERT.LV) un tajā informācijas tehnoloģiju speciālisti no LV-CSIRT iniciatīvas grupas sniedz padomus, dalās pieredzē, kā arī ir gatavi atbildēt uz Jūsu jautājumiem par Jūsu datora drošību un Jūsu drošību internetā.

Jaunākie raksti

- Ko ļaundaris var iegūt no uzlauzta datora?
- Droša mājas bezvadu tīkla konfigurācija
- Mac OS drošība
- Yahoo uzlauzts – publiskoti neskaitāmi lietotājvārdi un paroles
- Surogātpasts jeb spams

Jaunākie komentāri

Tēmas

- Ap un par drošību (23)
- Darbā (16)
- Ieteikumu lāde (23)
- Mājās (24)
- Notikumi pasaulē (1)
- Pasākumi un notikumi (6)
- Publiskās vietās (16)

Saišu lenta

- Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija – CERT.LV
- LR Satiksmes ministrija
- LV CSIRT iniciatīva
- Net-Safe Latvia Drošāka interneta centrs

Publikāciju kalendārs

maijs 2012						
P	O	T	C	P	S	Sv
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			
« Apr						

Populārākie krāpšanas veidi internetā

Būtu jau labi, ja Iestajā brīdīt vienmēr varētu bez šaubīšanās pateikt šos vārdus. Vienkārši saprast, ka kāds cenšas Jūs apkrāpt...

AKTUĀLIE RAKSTI

2012. gada 27. februāris

2

Kā atpazīt pikšķerēšanu?

Jau iepriekšējos rakstos par pikšķerēšanu ("Pikšķerēšana jeb, kā atdot savu naudu katram gribētājam" un "3 padomi – kā pasargāt sevi...")

2012. gada 23. februāris

2

Kas jāzina, lai droši lietotu „draugiem.lv”?

Šodien vairs neviens nerunā par sociālo tīklu un portālu augošo popularitāti pasaulē. Tas jau ir noticis fakts! Pasaule ir "socializējusies"...

Laipni lūdzam mājaslapā

ESI DROŠS!

Šī mājaslapa ir paredzēta ikvienam, kurš rūpējas par sava datora drošību un savu drošību internetā. Mājas lapu uztur Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcija (CERT.LV) un tajā informācijas tehnoloģiju speciālisti no LV-CSIRT iniciatīvas grupas sniedz padomus, dalās pieredzē, kā arī ir gatavi atbildēt uz Jūsu jautājumiem par Jūsu datora drošību un Jūsu drošību internetā.

Jaunākie raksti

- Populārākie krāpšanas veidi internetā
- Kāda vīrieša datorā Datorologs uzgājis 110 vīrusus!
- Pārbaudi sava datora veselību pie Datorologa!
- Kā atpazīt pikšķerēšanu?
- Kas jāzina, lai droši lietotu „draugiem.lv”?

Jaunākie komentāri

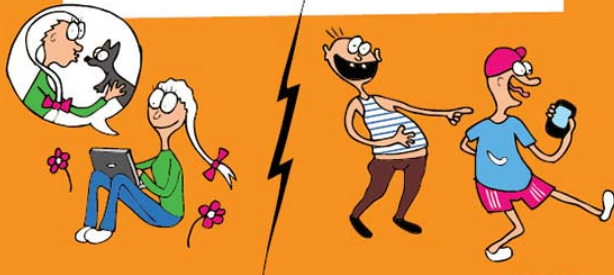

Vai esi Interneta profiņš?

Apdomā pirms publisko attēlus internetā!

Padomā, vai šie attēli neaizskar un nekaitē Tev, Taviem draugiem, klasesbiedriem, vecākiem vai jebkurai citam cilvēkam, kas attēlots fotogrāfijā. Pēc tam, kad attēls ir „ielikts” internetā, to vairs nevar iznīcināt vai padarīt par nebijušu.

Lieto drošas paroles!

Katram portālam izmanto citādāku paroli. Veido to pietiekami sarežģītu, lai to nevarētu uzminēt pat tie cilvēki, kas Tevi labi pazīst!

Nesarunā tikšanās ar tīklā satiktajiem paziņām!

Atceries, ka tīklā satiktie cilvēki ne vienmēr ir tie, par ko izliekas! Sargā sevi, lai neviens nevar nodarīt Tev pāri! Nepiekrīti tikties ar nepazīstamiem cilvēkiem nomaļās vietās, kur nav neviena, kas nepieciešamības gadījumā varētu Tev palīdzēt.

Neraksti aizskarošus komentārus!

Cilvēki, kas aizvaino citus, paši jūtas nelaimīgi. Taču, aizvainojot citus, neviens laimīgāks nekļūst. Nesāpini apkārtējos! Esi iecietīgs pret citu viedokli, dzīvesveidu, dzīves uzskatiem.

Neatklāj datus par sevi nepazīstamiem cilvēkiem!

Nebūt ne visi, ko Tu satiec virtuālajā vidē, ir tie, par ko uzdodas. Bieži vien ļaundari slēpj savu patieso seju, lai vieglāk piekļūtu Tev, Taviem radiem un draugiem. Jo vairāk Tu par sevi atklāsi, jo vieglāk viņi varēs nodarīt Tev pāri reālajā dzīvē. Neatklāj, kā Tevi sauc, kur Tu dzīvo, kas ir Tavi vecāki vai kādas mantas Tev ir mājās.

Vai esi Interneta profiņš?

- Par IT drošības incidentiem var ziņot CERT.LV - cert@cert.lv
- IT drošības izglītošanas portāls - www.esidross.lv
- CERT.LV mājas lapa - www.cert.lv

Mēstules nav vēstules!

Ignorē mēstules, ko saņem no nepazīstamiem cilvēkiem. Neatsaucies to „vilinošajiem” piedāvājumiem. Visbiežāk tie ir mēģinājumi izkrāpt Tavu naudu. Mēstules var izfiltrēt, un par tām var sūdzēties.

Neiepērcies internetā bez vecāku ziņas!

Nesniedz internetā savas vai vecāku kredītkartes datus, iepriekš neapsprīžoties ar vecākiem. Atceries – izmantojot kredītkartes datus, var nozagt visu naudu, kas pieejama ar šo karti.

Darbības internetā nav anonīmas!

Tavas darbības internetā nav anonīmas! Vajadzības gadījumā tām var izsekot gan skolotāji, gan vecāki, gan likumu sargājošas iestādes.

Rūpējies par datora veselību!

Neinstalē nezināmas izcelsmes programmas datorā, ko Tu lieto. Programma ļoti viegli var “izlikties” par spēli, bet patiesībā būt vīruss, kam Tu pats paver ceļu uz savu datoru.

Ja Tu:

- saņem nepatīkamas, aizvainojošas vēstules internetā,
  - esi saskāries ar nepatīkamiem materiāliem internetā,
  - esi pamanījies aizdomīgas darbības internetā,
  - esi satraukts par savu drošību internetā,
- pastāsti par to saviem vecākiem vai kādam citam no pieaugušajiem, kam uzticies! Vari zvanīt Bērnu un jauniešu bezmaksas uzticības tālrunim 116111 vai rakstīt uz: zinojumi@drossinternets.lv vai abuse@cert.lv

Jūsu darbības internetā nav anonimas!

Tām var izsekot gan likumu sargājošas iestādes, gan Jūsu interneta pakalpojumu sniedzējs vai darba devējs.

OK

Nerakstiet e-pastā, diskusiju forumā vai komentāros to, ko Jūs nerakstītu uz papīra!

Aizvainojot citus, labāki nekļūstam.

Labi

E-pasta vēstule, kas nosūtīta no Jūsu datora, nepazūd nebūtībā.

Tās kopijas saglabājas daudzās vietās, un tās var izlasīt arī cilvēki, kuriem vēstule nav tikusi adresēta.

OK

Pārdomājiet, kādas fotogrāfijas publicējat internetā un kā to publicēšana kādu dienu var ietekmēt Jūsu dzīvi!

Piemēram, attiecības ar draugiem, radniekiem, kolēģiem, esošajiem vai nākamajiem darba devējiem.

OK

Domājiet par sava datora drošību!

Izmantojiet pretvirusu programmatūru, lai pasargātu savu datoru un tajā saglabāto informāciju no bojāšanas, zuduma vai nokļūšanas nepiederošu personu rokās.

OK

Ne Jūsu banka, ne kāds cits pakalpojumu sniedzējs nekad neizmantos e-pastu, lai noskaidrotu Jūsu paroles, PIN kodus vai kodu kartes datus.

Ja saņemat e-pasta vēstuli, kurā bankas vai kāda cita vārdā Jums tiek prasīts norādīt savas paroles, nekavējoties informējiet par to banku vai citu organizāciju un nekādā gadījumā nesniedziet nevienam savu slepeno informāciju.

Labi

Uzmaniet bērnus, kas darbojas internetā, sociālajos tīklos, sarakstās ar tiklā iepazītiem cilvēkiem.

Neesiet vienaldzīgi! Pārlecinieties, ka bērni ir informēti par to, kā jāuzvedas internetā, ko drīkst un ko nevajadzētu darīt.

Labi

Īpaši svarīgas vai sensitīvas informācijas datu pārsūtīšanai izmantojiet šifrēšanu, piemēram, PGP.

Visa informācija par to atrodama internetā.

OK

Pirkumiem internetā labāk izmantojiet atsevišķu kredītkarti. Ieskaitiet kartē tik naudas, cik paredzat tērēt.

Tas pasargās Jūs no krāpniekiem, kas vēlēšies izmantot Jūsu kredītkarti saviem pirkumiem.

OK

Neatstājiet ilgstoši ieslēgtu datoru, ja to nelietojat!

Tā ietaupīsiet gan elektrību, gan samazināsiet risku, ka Jūsu dators tiek uzlauzts.

OK

Pirms veikt pirkumus internetā pārlecinieties, vai attiecīgās mājas lapas īpašniekam var uzticēties!

Palasiet, ko par tirgotāju saka citi interneta lietotāji. Pirms ievadīt savas kredītkartes datus pārlecinieties, ka mājas lapā tiek izmantots drošs savienojums, t.i. pirms mājas lapas adreses ir burti https:// un pārlūkprogrammas apakšējā stūrī redzama ikona, kas norāda uz drošu savienojumu.

Labi

Aizsargājiet sev svarīgos datus ar paroli!

Paroli izvēlieties pietiekami sarežģītu, lai to nevarētu uzminēt pat cilvēki, kas Jūs ļoti pazīst. Dažādos portālos lietojiet dažādas paroles! Izstrādājiet savu sistēmu, kā tās atcerēties vai arī izmantojiet kādu no drošajām parolu glabāšanas programmām!

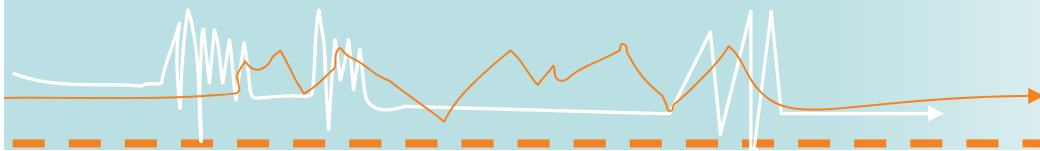
OK

Printed in Latvia, 2010, © 2010

CERT **NIC**.LV

VIRTUĀLĀ REALITĀTE

VIRTUALA REALITATE

CERT.LV

Nākotne

Nākotne

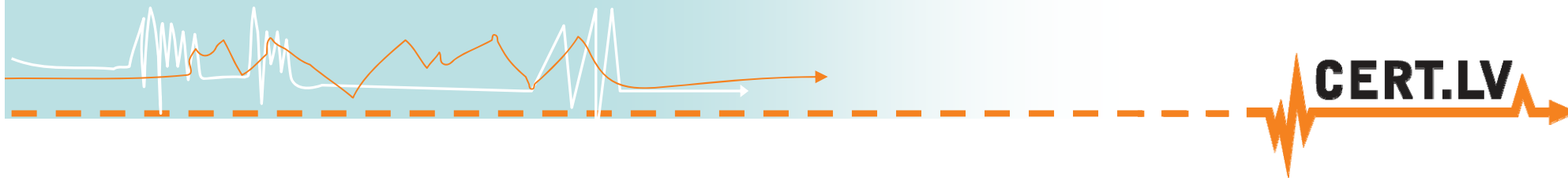
- Latvijas izvēlētais ceļš – drošība caur sadarbību
- IT drošības līmeni valstī var paaugstināt tikai kopīgiem spēkiem
- IT drošībai jāklūst par katra ikdienu
- Lietotāji jāturpina izglītot un ieinteresēt IT drošībā
- Jāveicina akadēmiskie pētījumi IT drošības jomā
- Jāveicina un jāorganizē kvalitatīvas diskusijas par drošības jautājumiem

Iespējamie akadēmisko pētījumu virzieni

- Ļaunatūras (*malware*) analīze
- Drošu sistēmu būvēšana
- Interneta monitorings
- Sistēmu drošināšana (*hardening*)
- Ielaušanās mēģinājumi (*pentests*)

Tuvākie pasākumi

- ISACA + CERT.LV konference
8.novembrī
- Tehniskais seminārs – “Esi drošs”
4.decembrī

Paldies par uzmanību!

<http://www.cert.lv/>

cert@cert.lv

baiba.kaskina@cert.lv

